

Szilágyi Mária

∴ Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara,
∴ Építészeti és Urbanisztikai Tanszék, Újvidék
∴ szilagymari@gmail.com

A BÁNÁTI PARASZTHÁZ UTCAI HOMLOKZATA MAGYARCSERNYE PÉLDÁJÁN

*Street Façade of Peasant Houses in Banat Seen
in the Example of Magyarcsernye*

Az utcai homlokzat mindig is a ház ünneplőruhája volt, itt összpontosultak a díszítések, ez volt a házigazda anyagi és társadalmi helyzetének tükré. Ha a lakóház többi részét nem is, de a véget mindig gondosan felújították, csinosították a tulajdonosok, hiszen ez alapján ítélte meg őket a közösség, s ez az ítélet faluhelyen igen sokat számított. Minden homlokzati elem kialakításának, díszítésének és színezésének megvolt a maga szimbolikája, amit az akkori falusiak megértettek, le tudták olvasni. Munkámban a hagyományos magyarcsernyei parasztház utcai homlokzatának három alapelemét, az oromzatot, a felsőkaput és az ablakokat elemzem, rámutatva fontosságukra és szerepükre. Nemcsak építészeti elemként, hanem a falusi kultúra részeként is vizsgálom azokat.

Kulcsszavak: falusi építészeti, Bánát, utcai homlokzat, oromzat, felsőkapu, ablak

AZ OROMZAT KIALAKÍTÁSA

Az oromzat „szűkebb értelemben a csonkakontyos vagy nyeregtetős lakóházak utcára néző végének tetőzet alatti, padlásteret lezáró része” (ORTUTAY 4.: 107). A homlokzat felső részének kiképzése eltérő technikákkal történt. Lehetett deszka-, vakolt vagy téglával kirakott oromzat. Minden típusnak megvan a maga szépsége és sajátos kialakítása. Ennek az elemnek a díszítése, mint annyi más is, összefüggött az építendő anyagi helyzetével.

Az oromzatok közös eleme a padláslyuk, mely a padlástér szellőzésén és megvilágításán kívül a díszítés funkcióját is betöltötte.

A házoromzatot a homlokzat alsó részétől elválasztó párkány gyakran ki volt hangsúlyozva. Ezt a vakolatba vájt különböző mintákkal vagy a homlokzat síkjából kiemelkedő konzollokkal érték el.

A deszka- vagy napsugaras oromzat főként a Tisza-vidék és a szegedi táj jellemzője volt (BESZÉDES 1991: 53), ennek ellenére Magyarcsernyén nem

igazán terjedt el. A deszkaoromzatok padlásablakai legtöbbször kör alakúak voltak, belülről egy kasza volt beakasztva a lyukba, melynek pengéje kilátszott az utcára. A napsugaras oromzatok csúcsait kivágott lófejekkel és sasfejekkel díszítették (KOVÁCS 1972: 12). A hetvenes években még fellelhető volt néhány szépen díszített példány, mára csak két egyszerű deszkavégű ház van a faluban. A deszkák függőlegesen sorakoznak a padlástér előtt, felső végük „srégre” vágva díszítés nélküli. A monotoniságot csak a két félköríves végződésű padláslyuk töri meg. A tető két síkja előrebukik a homlokzat síkjától, védve ezzel a faanyagot a csapadéktól.

Magyarcsernyén elterjedtebb volt a lécekből kirakott, vakolt tűzfal. A léceket függőlegesen helyezték az oromzati részbe, kis távolságokra egymástól. Ezt fedték be később szalmatörökkel kevert sárral, majd fehérre meszelték. Az ilyenfajta szegényesebb házvégék nem kaptak díszítéseket, a padláslyuk alakja is ügyetlen kialakítású volt (1. kép).

Az 1920-as évektől a házvégeket égetett vagy vályogtéglával rakták be, meszes vakolattal bevakolták, majd fehérre meszelték. A szilárd anyagból készült vakolatborítás igen alkalmas a vakolathímes díszítésre. Egyes kutatók szerint a végházak oromzata nem más, mint a magyar arányú timpanon, díszítése pedig a

1. kép: Magyarcsernyei parasztház utcai homlokzata

néphagyományban meglévő sajátos szerkesztési módra utal. A falsíkból kiemelkedő motívumok nem kaptak külön színezést, fehérségükkel beleolvadtak a homlokzatba, és csak a fény-árnyék következtében nyerték el teljes szépségüket.

Az oromzat kiképzésének leghangsúlyosabb része a padláslyuk és a körülötte lévő vakolatmotívumok, melyek különböző keretekkel fogták közre a nyílásokat. A házvégre került gyakran a ház építésének éve és a gazda monogramja. Ezen adatok elhelyezkedése különböző lehetett a szellőzőhöz viszonyítva, a lyukak között, alatt vagy fölött is találunk példát. Az évszám sajnos ma már nem szolgálhat pontos adatokkal a ház építésére vonatkozóan, mert valahányszor felújították az otthont, a felújítás dátumát rakták a tűzfalra. Az oromzat csúcsára ritkán került dekoráció. Előfordult egy-egy virágmotívum, herelevél vagy körívben lekerekített minta, néhol sugaras motívum, mely szimbolizálhatta a napot, az elemi erőt, sőt a Szentháromságot is. Jézus jelképe, a cikkekre osztott kör is fellelhető egy-két parasztházon.

Újabban megjelentek olyan házak is, ahol a vakolatot nem meszelték be, hanem abban alakították ki a kis „domborműveket” a meszelt oromzat stílusával megegyezően. Van, ahol a vakolat is elmaradt, és az egész utcai homlokzat csak téglával volt kirakva. Ilyen esetben a vég díszítése sokkal szegényesebb volt, ritkán hangsúlyozták ki még a padláslyukakat is. A szellőzők kiemelésének egyetlen módja az volt, hogy más színű és a homlokzat más részeitől eltérő technikával rakott téglákkal keretezték őket. Ezeknél a tűzfalaknál a téglasorok ritmusa és vibrálása érte el ugyanazt a hatást, mint az ettől eltérő homlokzatoknál a díszítés.

A barokk stílus Magyarországon is éreztette hatását néhány oromfal kiképzésénél. A vég pereme hullámszóvonalban fut végig az oromzat csúcsáig. Ezt a sajátos vonalat téglából alakították ki, néhol levakolták és meszelték is.

Az oldalházak megjelenésével nem tűnt el az oromzati díszítés, csak ezeknél a példákban a vég az udvar felé fordult, és hasonló kialakítást kapott, mint a végházaknál. A hatvanas évek átalakításai során a kontyolt tetős és a csonkakontyos átalakítások következtében a házoromzatok leegyszerűsödtek. Ma már egyre ritkábban újítanak fel végeket, és már rég nem olvashatjuk le róluk a gazda vagyoni helyzetét, társadalmi állapotát, konzervatív vagy haladó gondolkodását (BAKÓ 1978: 103), amely ismérveknek egykor hírnöke volt az utcai homlokzat és az oromzat.

FELSŐKAPUK, GANGBEJÁRATOK

A Bánság népi építészetében a kiskapu a XIX. század elején jelenik meg a végházak ganggal való kibővítésének következtében. A bejáratnak számtalan szimbolikus jelentése és sokkal több mondanivalója van pusztán esztétikai üzenetnél: „A kapu egy határ. A nyitott kapu az érintkezést, a közlekedést szimboli-

zálja, az élet vibrálását, a vendégek fogadását, míg a csukott kapu a bezártságot, a taszítást, az értékek őrzését jelképezi.

A gangbejárat a család társadalmi helyének, szerepének és hatalmának képe. A várakozás, a vendégszeretet első aktusának helye, egy tisztelt és megjelölt hely. A házról alkotott képre ható első benyomás, a szép vagy csúnya viselkedés jelképe. A feldíszített kapun keresztül lépünk az új életbe, a házasságba, és mindezek a tevékenységek által a kapu sorozatos események színhelye” (KNEŽEVIĆ 2000: 75).

A gangbejárat többjelentésű építészeti elem, a rurális tér, a falukép része, de elsősorban a házhoz, a homlokzathoz tartozik, lehetővé teszi a háznak a település életébe való bekapcsolódását és egy magasabb szintre való emelését. Az utcán sétálva a kapuk látványa más-más benyomást kelt bennünk. A zárt kapu láttán csak feltételezzük a mögötte rejlő világot, a félig nyitott kapu sejteti az otthonot, majd végül a nyitott kapu teljes betekintést enged a gazda életébe (SILADI 2010: 212).

A kiskapu a végházak utca felőli homlokzatán helyezkedik el, síkjától kissé beljebb húzódva. Ez az építészeti elem a gangot zárta le a homlokzat legmeghatározóbb részeként. Megjelenésükkor a kapuk egyszárnyúak és szerényen díszítettek voltak. Később összetettebb motívumok is kerültek a kapukra, főleg ősi növényminták és geometrikus alakzatok. Legkedveltebb virágdekorációként a tulipánt mint a nő és a herelevelet mint a szerencse szimbólumát használták. Kezdetben a gangbejáratok többnyire egyszínűek voltak, később megjelentek a további színek, melyeknek feladata a minta kihangsúlyozása volt. Az ajtó alapszíne megegyezett a ház lábazatának, aljhúzásának színével, mely Magyarcsernyén általában kék, sárga vagy zöld színű volt (2. kép).

A XX. század elején megjelentek a kétszárnyú ajtók, melyek már polgárabb díszítésűek voltak a várossal való mind szorosabb kapcsolat következményeként. Ezek a kiskapuk többnyire geometrikus formákkal, timpanonmotívumokkal és szekrényekre emlékeztető elemekkel voltak dekorálva. A gazdagabb családoknál a kapu fölött felülvilágító volt, téglalap vagy félkör alakú, színes üvegdarabokkal kirakva. A második világháború után sok helyen „modernebb” stílusú kapuval cserélték ki a régi, értékes kiskapukat. Ezeknél az új bejáratoknál az üveg már az ajtószárnyban is helyet kap, a felülvilágítóba pedig a gazda nevét gravírozták.

A kiskapuk fejlődésük első szakaszában a ház járószintjében voltak, majd ahogy a ház lassanként felemelkedett a talajtól, úgy mélyült a kapufülke, és szaporodott az ajtóhoz vezető lépcsők száma, melyek előbb vályogból, majd téglából voltak, manapság pedig többnyire beton- vagy márványelemekkel cserélték ki a küszöböt.

2. kép: Tipikus bánáti felsőkapu

A változatos gangbejáratok, melyek a falusi asztalosok munkáját dicsérik, leggyakrabban fenyőfából készültek, mely igen ellenálló a környezeti hatásokkal szemben. Megjelenésük első korszakában az emberek arra törekedtek, hogy mindent maguk készítsenek el, így csak később jelentek meg a vas- és rézelemek a vasalatban, a kilincs és a zár készítésénél. A tipikus kiskaput négy részre osztja az álló- és a horizontális csap, mely elválasztja egymástól a négy betétet, filungot. Ezekbe a betétekbe kerültek a különböző motívumok, melyeket enyvel ragasztottak az előre elkészített alapra. A horizontális csapokat szalagdísszel díszítették, melyeket hullámvonalak ékesítettek, míg az állócsapokat általában simára hagyták (SILÁDI 2010: 14–16).

A felsőkapuk, melyek mára többnyire rossz állapotba kerültek, valamikor a ház legékeesebb, legszembetűnőbb részei voltak, különböző korosztályok kedvenc helyei. A kapu alapfunkciója a bejárat volt, de a számos kiskapuhoz fűződő

hagyomány elemzése után leszögezhetjük, hogy e homlokzati elem sokkal jelentősebb funkciót töltött be egy család, egy közösség életében.

A kapunak már a ház építéskor kiemelkedő funkciója volt, amikor is a küszöb alá különböző tárgyakat és állatokat ástak, kakast vagy békát, melyek a hiedelem szerint szerencsét hoznak majd a házigazdának. Erre az ünnepélyes alkalomra az egész család összegyűlt, hogy együtt ünnepeljék az új otthon építését. Annak ellenére, hogy a ház felső kapuját gyakran zárva tartották, „azért széles körű funkciója volt. Először is a régiek jól tudták, a kiskapu találkahely volt. Itt randevúztak a fiatalok. Érdekes, hogy leggyakrabban saját házuk kiskapujában... Ha egy nagylány vagy legény náthás vagy álmos volt, az idősebbek összebazsalyogtak: – Biztos sokáig át a kiskapuban!

A tisztára mosott küszöbre vasárnap vagy az ünnepnap délutánján rongypokrócot terítettek, s ide ültek, itt beszélgettek, innen »nézelődtek« az idősebb asszonyok. Azaz kiültek vagy kiálltak a kiskapuba. A kislányok a kiskapu lépcsőin babáztak, a kislakodalmások ide kísérték esküvőre a menyasszonyt és a vőlegényt... A fiúk is gyakran behúzódtak ide, hogy megbeszéljék a háborúzás titkos ügyeit. S itt számoltak el egymással az ellenségek, hogy senki se lássa az elcsattanó pofonokat. Bújócskázásra is kitűnően alkalmasak voltak ezek a kapuk” (SZILÁGYI 2009: 12).

A kiskapukhoz számos népdal kötődik, melyeket még ma is énekelnek Magyarcsernyén:

*„Édesanyám, nem bírok elaludni,
Legényt hallok a kapuban dalolni.
Édesanyám, engedjen ki hozzája,
Fáj a szívem, majd meghasad utána.”*

Ma már nem sok kiskapu van a faluban, és habár eredeti funkciójukat többnyire megőrizték, a kapuhoz fűződő szokások, melyek oly jelentősek voltak őseink életében, mára már mind feledésbe merültek. Csak néhány idős lakos őrzi máig régi emlékeit, melyek a bejáráshoz kötődtek. Ahogy a hagyományokat, azt is elfeledjük, hogy a praktikus funkciók mellett jelentős pszichológiai jelentéssel bírtak, mindenelelőtt biztonságot nyújtottak a házigazdának, a vendégeknek pedig lehetőséget egy új világ megismerésére.

ABLAKOK

Az ablak a ház szeme. Rajta keresztül kommunikálunk vizuálisan környezetünkkel, lehetővé teszi az egyén közvetett bekapcsolódását a társadalomba, a közösségi életbe, de ugyanakkor a vékony üvegsík bizonyos biztonságot nyújt

3. kép: Az utcai homlokzat ablaka egy magyarcserenyi parasztházon

a belső szemlélődőnek a környezet hatásaitól. Elsődleges funkciójuk a fénybocsátás és a szellőztetés, a falusi életmód azonban gazdag jelentéstartalommal töltötte meg őket.

Ugyanúgy mint a kiskapu, az utcára néző ablak is kettős építészeti elem. Tartozhat a házhoz, mint a homlokzat meghatározó része, de ugyanakkor része a rurális térnek is, befolyásolva annak kiképzését. Az ablakok milyensége nagyban kihat az utcaképre. Az ablakok díszítettsége felkelti a járókelők figyelmét, akik készletet éreznek arra, hogy bekukkantsonak a ház belsejébe, egy más világba.

Az ablakok helyét háromszög alakú nyílással jelölték meg a vert falú ház elkészülte után. A lakóépület ablakai közül legszembetűnőbb az utcai homlokzat két szeme, mely meghatározó része a háznak. Az első, tisztaszoba ablakai mindig elsőbbséget élveztek, ezek néztek az utcára, ezek voltak tükörképei a tulajdonos anyagi helyzetének és tisztaságának, így ezek voltak a legdíszesebbek is. Ezen a falon a kiskapu mellett legtöbbször két ablak jelenik meg, de találunk példát a harmadik ablak megjelenésére is az utcai homlokzaton. Ez az

elem a gang és funkcióinak kialakulása során jött létre. Helyszüke következtében néhány helyen bezárták a gang elülső részét, így egy szobát kaptak, melyet általában a fiatalok használtak. Ennek a kishabának nem csináltak külön nyílást, hanem a kiskaput cserélték ablakra, mely lehetőleg egyforma volt a már meglévő két homlokzati ablakkal, három egyforma nyílást kapva ezzel az utca felé. A régebbi, szerényebb hajlékoknál arra is találunk példát, hogy az utcára csak egy ablak néz.

Az ablakok legtöbbször fenyőfából készültek, mert ez a fafajta ellenáll az időjárás viszontagságainak, és kitartó. Csakúgy mint a kiskapuk alapszíne, az ablakok is követték a lábazat sárga, zöld vagy barnássárga színét. Az ablakok téglalap alakúak voltak, szögletes végződéssel. A keretbe kerülő síkúveg vékony volt, hőszigetelő képesség nélküli.

A legrégebbi, ma is meglévő ablakok kétszárnyúak, a szárny három egyenlő részre oszlott. Mindkét szárny kifelé nyílott, középen találkoztak, és a szoba felől egyszerű, fordítható fémmzáras záródást kaptak. Az ablakkeret összeillesztése fémpántokkal, fémvasalatokkal történt a keret sarkainál. Ezek az ablakok lehetek egyesek vagy duplák, a tulajdonos anyagi helyzetétől függően. Az egyes ablakok egy kis fülkében voltak, a duplák azonban mindig a homlokzat síkjában helyezkedtek el (3. kép).

Az 1920-as évektől kezdődően újabb típusú ablakok jelennek meg a falusi házakon, melyek variációi egészen a tradicionális módon való építkezés megszűnéséig hódítottak. Ezek az ablakok lehetek szimplák vagy duplák, de minden esetben kétszárnyúak. A szárny vertikálisan két részre oszlott egyharmad-kétharmad arányban, így négy szárnyat kaptak, két négyzet alakú felsőt és két téglalap alakú alsót. A tok megerősítéseként a felső résznél, a tok kétharmadának magasságában egy horizontális csapot helyeztek el, mely alapot szolgáltatott az ablakdekorációnak. A felső rész néhol egy osztatlan, horizontálisan elhelyezkedő téglalapról állt, mely alsó tengelye mentén nyílott. Ezeket az ablakokat is a sarkoknál elhelyezkedő fémpántokkal fogták össze. Az ablakok kifelé nyíltak, a külső, oldalsó sarokvas körül ki lehetett akasztani őket, hogy rossz idő esetén ne csapódjanak be. Összecsukva, záródáskor egy domináns vertikális elem alakult ki a két szárny találkozásánál. Legtöbbször e találkozásnál oszlopfőszerű elem található. Ezek a kapitelek simák, részlet nélküliek, és gyakran csak a két alsó szárny találkozásánál jelentkeznek. Magyarcsernyén csak egy módosabb háznál találkozzunk ennek az elemnek korinthuszi motívumokkal való kiképzésével.

Az ablakokhoz számos érdekes szokás kötődik, és díszítésük nyitott könyv volt a falusiak számára. Az ablakok rendben tartása már a régi időktől ildomos volt; ide kerültek a cserepes virágok, a szép kézimunkával készült függönyök. Ha dupla ablak volt, akkor a cserepes virágok a két ablakszárny közötti térbe kerültek. A népdalok is szólnak erről:

„Ablakomba három cserép muskátli.....”

„Télen nyáron rozmaringos az ablaka,
Jaj, de sokat áztam, fáztam alatta.”

Ez utóbbi sor arra utal, hogy a legény sokszor az ablakon át udvarolgatott a lánynak. Úgy mondták: Valakinek az ablakára jár. Ha a leány nem mehetett el hazulról, akkor gyakran az ablakon kikönyökölve fogadta az udvarló széptevését. Az éjfél utáni órákban a legények olykor éjjeli zenét (szerenád) adtak a lányok ablaka alatt, azaz zenekarral jelentek meg a lány ablakánál, és dalban mondták el érzelmeiket. Az ismert magyar nóta is erről beszél:

„Jaj, de szépen muzsikálnak ablakában egy kislánynak....”

Az asszonyok délutánonként kiültek az utcára, ezt mondták úgy is, hogy kiültek az ablak alá. Az ablak szoba felőli zárógombjára gyakran akasztottak túpárnát, amely sokszor nagyon ízléses, szép kézimunkája volt a háziasszonynak. Ha a lányt nem akarták feleségül adni ahhoz a legényhez, akit ő szeretett, elszökött vele. Az ablakon át, kendőbe kötve adta ki a holmiját éjszaka, s legtöbbször maga is az ablakon át távozott a legénnyel.

Az ablakok az ünnepeket is jelezték. A hímes tojásokat húsvétkor sokszor kirakták az ablakba. Pünkösdkor az ablakpárkányokat bodzavirággal és pünkösdirózsával díszítették. Szent Miklós napján, vagyis előestéjén, a Mikulás az ablakban levő, gondosan „kivikszolt” cipőbe tette az ajándékot, kísérője, a krampusz pedig a virgácsot. Ha valaki búcsúra ment olyan faluba, ahol nem volt rokona, és megkérdezték, kihez megy vendégségbe, gyakran azt felelte, hogy „ablakajjáékhon”. Ha halott volt a házban, az utcai szoba ablakába, ahol felravatalozták, két szál égő gyertyát és feszületet tettek.

Nemcsak az utcai homlokzat ablakai voltak érdekesek, és nem csak ezeknek volt további funkciójuk. Miután kicserélték a főablakokat, azokat legtöbbször az udvari homlokzatra helyezték, de készültek nyílászárók az alacsonyabb rendű helyiségekre is. A mesteremberek házán a műhelyablakok apró négyzetes besztásúak voltak. Ha valaki nem volt túl jóban a szomszédjával, az ablak elé kétméternyi távolságban egy deszkából készült táblát helyezett el, mely egy földbe ástott faoszlopra volt erősítve. Arra szolgált, hogy a leselkedő szomszéd elől elta- karja a kilátást. Esetleg arra kötelezték az ilyen szomszédot, hogy „sörgrétával”¹ mázolja be ablakát, így az üvegen nem lehetett átlátni.

¹ Fehér, nem átlátszó anyag.

A régi ablakokból nem sok őrződött meg, a hozzájuk fűződő szokások azonban részben megmaradtak. Ma is az utcai ablak a ház kirakata. Annak ellenére, hogy a társadalom és az emberek egyre jobban magukba fordulnak, mégis szükségük van értékeik bemutatására, arra, hogy örömeiket, bánatukat megosszák környezetükkel. Mindezt közvetetten, az ablaküvegen keresztül.

A HOMLOKZATI ELEMELK MAI JELENTÉSTARTALMA

Ahogy a lakosság számára a körülöttük lévő hagyományos, paraszti környezet magától értetődő, úgy annak folyamatos pusztulását és eltűnését is természetes folyamatként és nem tragédiaként éli meg. A szellemi hagyományokat sem éltetik, megváltozik életvitelük, és megszűnnek azok az élethelyzetek, melyekben az egyes épületelemeknek meghatározott rendeltetése volt.

Ma már nem jár a legény a lány ablakára, a kiskapu sem találkahely többé, nem a homlokzat hirdeti a tulajdonos anyagi és társadalmi helyzetét. A mai ember nem érti a díszítőelemek jelentését, a színek szimbolikáját, és önkényesen megváltoztatja, elrontja annak összhangját. Elmeszelik, levakolják a szerencsehozó herelevelet, az isteni védelmet jelképező istenszemet. Azt képzelik, haladóbbak, ha a két ablak helyett egy „korszerűbb” nagy ablakot raknak a házvégre, az oromzatot csonkakontyossá alakítják át.

Ez egy visszafordíthatatlan folyamat, egyrészt a kor folytonos változásai eredményezik, másrészt a tájékozatlanság. A mai falusi ember már nem születik bele a hagyományba, nem ismeri fel a régi értékek jelentőségét. Úgy hiszik, azok megváltoztatásával, sokszor megsemmisítésével a haladás útján járnak.

Meg kell próbálnunk megmenteni ezen szépségeknek legalább egy részét a jövő számára. Ez a műemlékvédelem és a néprajz nagy és nehéz feladata.

FORRÁSOK

- BAKÓ Ferenc 1978. *Parasztházak és udvarok a Mátra vidéken*. Budapest
- BESZÉDES Valéria 1991. A napsugárdíszes oromzatú házak Vajdaságban = Balassa M. Iván szerk.: *Vajdaság népi építésze*. Szentendre, 53–70.
- KNEŽEVIĆ Srebrica 2000. *Vrata, vratnice, kapije i ulazi – vekovna potreba organizacije i bezbednosti* = Glasnik Etnografskog instituta SANU XLIX 75–83.
- KOVÁCS Péter 1972. *Nova Crnja/Magyarcsernye rövid monográfiája*. Kézirat. Nova Crnja
- ORTUTAY Gyula szerk. 1981. *Magyar néprajzi lexikon IV*. Budapest, 107.
- SILADI Maria 2010. *Vrata u tradicionalnoj arhitekturi Srednjeg Banata* = Kurtović Folić Nada, Radonjanin Vlastimir szerk.: *Zbornik radova drugog simpozijuma doktoranata Phidac*. Novi Sad, 211–218.
- SZILÁGYI Mária (id.) 2009. „Nyisd ki babám rácsos kiskapudat” = *Csernyei Újság* 1. 14–15.

*Street Façade of Peasant Houses in Banat Seen
in the Example of Magyarcsernye*

The street façade has always been the Sunday best of a house, where the decorations came together and which mirrored the financial and social status of the owner. Though the house may not have been redecorated altogether, the front always had to be carefully renewed, touched up since this is what the owners were judged by. In a village, this public opinion made a big difference. Each element of façade shape, decoration, and colouring bore a certain symbolism, which was clearly understood and interpreted by the villagers. In this paper, the author analyses three basic elements of the traditional peasant house in Magyarcsernye: the pediment, the portal, and the windows, looking at their importance and role.

Keywords: village architecture, Banat, street façade, pediment, portal, window

Beérkezés időpontja: 2013. 03. 17.

Közlésre elfogadva: 2013. 04. 11.